

Tshibugwana Tsha u Linga

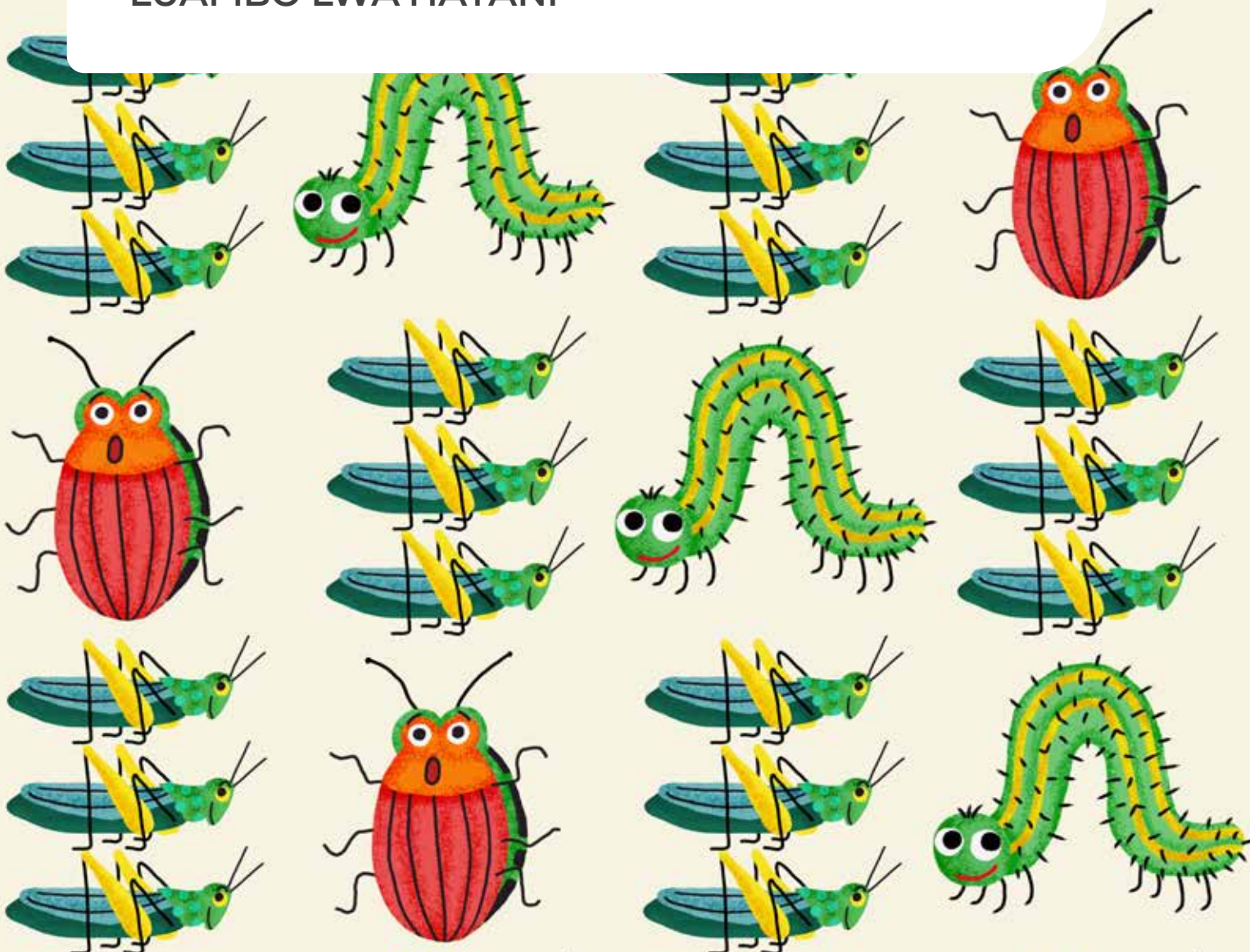
GIREIDI YA

2

TSHIVENDA

LUAMBO LWA HAYANI

THEMO YA 1 & 2

Bugu ya u Linga

GIREIDI YA 2 | THEMO YA 1 & 2

TSHIVENDA

Magudiswa

U LINGA U VHALA HA ORA ^{LA} : NYANGAREDZO	1
THEMO YA 1	9
THESITE (MILINGO) DZA U VHALA NGA U ELELA HA ORA ^{LA} (VEO) DZA THEMO YA 1	10
FOMO YA TSENGULUSO YA THEMO YA 1	17
MBEKANYAMUSHUMO (PU ^{LA} NE) YA U LINGA	19
THEMO YA 2	27
THESITE (MILINGO) DZA U VHALA NGA U ELELA HA ORA ^{LA} (VEO) DZA THEMO YA 2	28
FOMO YA TSENGULUSO YA THEMO YA 2	37
MBEKANYAMUSHUMO (PU ^{LA} NE) YA U LINGA	39
GIREIDI YA 2 BAMMBIRI ^{LA} REKHODO ^{LA} VEO	49

U linga U vhala ha Oralla: Nyangaredzo

Mielo ya DBE ya u Vhala kha Gireidi dza Fhasi

Mielo ya DBE i bula zwi khagala mvelelo dzo lavhelelwaho mafheleloni a ñwaha muñwe na muñwe wa u guda:

Luambo	Musi Gireidi ya 1 i tshi khunyelela, vhagudi vhothe vha tea u vha vha tshi vho kona u vhala u hovhelela:	Musi Gireidi ya 2 i tshi khunyelela, vhagudi vhothe vha tea u vha vha tshi vho kona u vhala u hovhelela:	Musi Gireidi ya 3 i tshi khunyelela, vhagudi vhothe vha tea u vha vha tshi vho kona u vhala u hovhelela:
isiNdebele LH	40 mw nm	20 monm	35 monm
isiXhosa LH	40 mw nm	20 monm	35 monm
isiZulu LH	40 mw nm	20 monm	35 monm
Siswati LH	40 mw nm	20 monm	35 monm
Sepedi LH	40 mw nm	40 monm	60 monm
Sesotho LH	40 mw nm	40 monm	60 monm
Setswana LH	40 mw nm	40 monm	60 monm
Tshivenda LH	40 mw nm	35 monm	55 monm
Xitsonga LH	40 mw nm	30 monm	40 monm
Afrikaans LH	40 mw nm	50 monm	80 monm
TSHIVENḐA LH	40 mw nm	50 monm	70 monm
TSHIVENḐA FAL	A swi bohi	30 monm	50 monm

mw|nm = mubvumo wa leḑere nga ngona nga minete / monm = maipfhi one nga minete

GIREIDI YA 2 | U LINGA U VHALA HA ORAĽA

NHLRP i tikedza ndivho ya DBE ya u maanġafhadza vhagudisi uri vha nee thikhedzo yo livhiswaho kha vhagudi siani ġa u vhala. Thikhedzo iyi i katela thesite kana milingo i tevhelaho ya u vhala nga u elela ha oraġa kha Gireidi ya 2:

Gireidi / Themo	Nġivho ya mubvumo wa ġedere wa mithethe ya 60	U vhala maipfhi nga mithethe ya 60	U vhala maipfhi nga mithethe ya 60 / 180	Mbudziso dza u pfhesa ha oraġa
Gireidi ya 2 Themo ya 1	2.1.A (mibvumo ya 60)	2.1.B (maipfhi wa 60)	2.1.C	2.1.D (4 mbudziso dza oraġa)
Gireidi ya 2 Themo ya 2	2.2.A (mibvumo ya 60)	2.2.B (maipfhi wa 60)	2.2.C	2.2.D (4 mbudziso dza oraġa)
Gireidi ya 2 Themo ya 3	2.3.A (mibvumo ya 60)	2.3.B (maipfhi wa 60)	2.3.C	2.3.D (8 mbudziso dza oraġa)
Gireidi ya 2 Themo ya 4	2.4.A (mibvumo ya 60)	2.4.B (maipfhi wa 60)	2.4.C	2.4.D (8 mbudziso dza oraġa)

U ġugisela Thesite (Milingo) dza U vhala nga u Elela ha Oraġa

- Kha themo iñwe na iñwe vha ġo wana khophi mbili dza thesite ya U vhala nga u Elela ha Oraġa (VEO).
 - Khophi ya mugudisi – hezwi zwi katela na tshivhalo tsha mibvumo kana maipfhi zwi re kha mutaladzi muthihi.
 - Khophi ya mugudi – yo ñwalwaho nga fointi yo teaho ya saizi yo teaho.
- Kha vha ġugisele u ġinga nga u ġamineitha khophi idzi dza thesite vhuvhili hadzo.
 - Zwi vha thusa u ñwala kha khophi ya mugudisi, vha i phumula vha i shumisa hafhu.
 - U ġamineitha zwi dovha hafhu zwa tsireledza khophi ya mugudi, u itela uri thesite yeneyo nthihi i shumiswe lunzhilunzhi.
- Nzhele: Khophi dza lurumbu luthihi fhedzi dza thesite dza U vhala nga u Elela ha Oraġa dzo dzheniswa sa tshipiġa tsha phexhe ya Magaraġatai.

Thesite dza NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraġa (VEO)
U ġivha milayo ya uri madgina a tea u ñwaliwa na u shumiswa hani

2.1.A – u sumbedza **Gireidi**

2.1.A – u sumbedza **themo**

2.1.A – u sumbedza **lushaka lwa thesite: u**
vhala mibvumo

Kha vha shumise U linga u Vhala ha Oraḽa nga u Elela nga nḽila i tevhelaho

1. Kha vha dzudze kilasi vha i ḽee nyito ya u ḽwala.
2. Kha vha vhidze mugudi nga muthihi muthihi u ḽa u vhala.
3. Kha vha ḽee vhagudi khophi ya vhagudi ya maḽwalwa.
4. Kha vha thaime tshifhinga tsho tiwaho.
5. Kha vha vhudze vhagudi u vhalela maḽwalwa nṽha u swika vha tshi ri vha ime.
6. Kha vha vhudze vhagudi vha pfhuke mibvumo / maipfhi ane vha sa kone u ṽavhanya u a vhala.
7. Kha vha thaime, vha thetshelese musi vhagudi vha tshi vhala.
8. Kha khophi dza maḽwalwa dzo ḽamineithiwaho dza vhagudisi, kha vha shumise. maka wa phemanente u ḽwala 'tshithoma' kha ipfhi ḽiḽwe na ḽiḽwe ḽa:
 - mubvumo kana ipfhi ḽine mugudi a sa ḽi vhale zwone
 - mubvumo kana ipfhi ḽine mugudi a pfhuka
 - mubvumo kana ipfhi ḽine mugudi a dzhia dzisekhende dzi fhiraho ṽhanu uri a ḽi vhale
9. Nga murahu tshifhinga tsho tiwaho, kha vha vhudze vhagudi uri vha ime, vha kone u rekhoda nga mubvumo kana ipfhi ḽine mugudi a kona u vhala.
10. Thesite ya C, thesite dza u vhala phara dzo itelwa:
 - U vhala ha mithethe ya 60, na
 - U vhala ha mithethe ya 180
11. Kha vha shumise thesite idzi nga nḽila i tevhelaho:
 - Kha vha ite Thesite ya C sa nga misi kha mithethe ya 60 ya u thoma.
 - Nga tshifhinga tsha mithethe ya 60 ya u thoma, kha vha thetshelese mugudi a tshi vhalela nṽha vha ite tshithoma kha khophi yavho ya thesite kha vhukhaki huḽwe na huḽwe he ha itiwa.
 - Nga murahu ha mithethe ya 60 ya vuvhili, kha vha noute ipfhi ḽa u fhedza ḽine mugudi a vhala nga mithethe ya 60.
 - Kha vha shumise iyi data sa mvelelo dza Thesite ya C.
12. U bva afho, kha vha tende mugudi a tshi isa phanda na u vhala phara ya Thesite ya C lwa miḽwe mithethe ya 120, kana u swikela vho no vhala phara yoṽhe.
13. Tshi tevhelaho, kha vha shumise Thesite ya D kha u linga u pfhesesa ha oraḽa ha vhagudi.
 - Kha vha vhudzise mugudi iḽwe na iḽwe ya mbudziso vha tende vha tshi dzi fhindula.
 - Arali vha sa fhindula nga mithethe ya 5–10, kha vha fhirele kha mbudziso i no tevhela.
 - Arali mugudi a songo fhedza u vhala phara, kha vha vhudzise fhedzi mbudziso dzine a nga kona u dzi fhindula.

1

U űea ndingo ya U linga u Vhala ha OraĽa nga u Elela:

- Kha vha thetshelase musi mugudi a tshi vhala maűwalwa nga tshifhinga tsho tiwaho.
- Kha vha vhee tshithoma kha khophi yavho ya maűwalwa tshifhinga tshoűhe musi mugudi a tshi:

a vhala mubvumo kana ipfhi nga nĽila yo khakheaho

b pfhuka mubvumo kana ipfhi

c dzhia dzisekhende dzi fhiraho űhanu u vhala mubvumo kana ipfhi

- kha vha vhudze mugudi a ime musi tshifhinga tsho tiwaho tshi tshi fhira.

Thomani.

Ndi tshi ri thomani, ndi khou humbela uri ni vhale maűwalwa haya. Arali ni tshi kundelwa u vhala ipfhi, ni Ľi pfhuke. Musi luűingo thendeleki lwanga lwu tshi unga kana u bvuma ni ime, ni songo tsha vhala.

3

2

U linga u Vhala ha OraĽa nga u Elela

U űea ndingo

O kundelwa u vhala 'naka'.

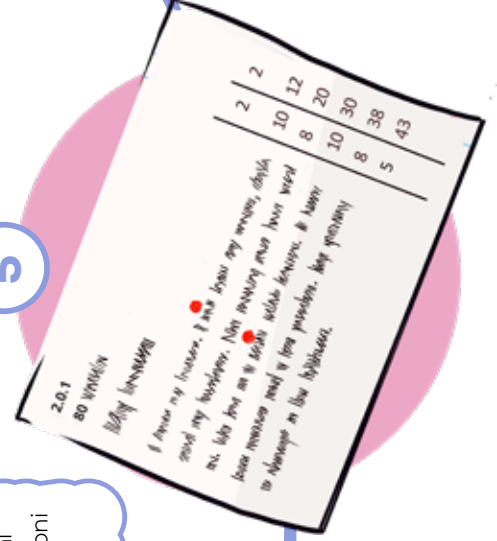
O vhala ipfhi 'funa' vhudzuloni ha 'dzula'.

Ndo livhuwa, tshifhinga tsho fhira.

6

5

4

Hayani hanga. Ndi funa haya hanga. Ndi funa na mme anga, khotso anga na khaladzi yanga. Makhulu wanga na vhone vha dzula na riűe. Ri dzula nĽuni ya u ... tshena.

U rekanya u vhala ha oraḽa nga u elela

1. Kha vha vhalele maipfhi oṭhe o fhelela e mugudi a vhala.
 - Kha vha sedze he mugudi a guma hone u vhala – kha vha dzhieḽe nzhele ṭhanganyelo ya tshivhalo tsha maipfhi o engedzeaho kha mutalo wonoyo
 - Kha vha ṭuse mibvumo / maipfhi a songo vhalwaho zwone, kha mutalo wo fhiraho
 - Heyi ndi yone ṭhanganyelo ine i nga konadzea
2. Tshi tevhelaho, kha vha ṭuse maipfhi a re na 'zwithoma' u bva kha ṭhanganyelo ine ya konadzea (maipfhi a songo vhalwaho zwone, o pfhukhiwaho kana zwo dzhiaho tshifhinga u a vhala.) Hezwi zwi vha ṽea ṭhanganyelo ya maipfhi a mugudi.
3. Kha vha rekhode u vhala ha oraḽa nga u elela ha mugudi kha themo yeneyo.

Muelo wa VEO na thesite
zwi a thusa nga maanda.
Zwi mpha u pfhesesa
hu re khagala kha zwine
vhagudi vhanga vha tea u
swikelela ṽaṽwaha!

U rekhoda Mvelelo dza U vhala nga u Elela ha OraĽa

1. Mbekanyamushumo (puĽane) *iyi i dzhenisa* na Mabammbiri a U rekhoda a U vhala nga u Elela ha OraĽa.
2. Khophi dza didzhithaĽa dza Mabammbiri a U rekhoda a U vhala nga u Elela ha OraĽa dzi a wanala kha websaithi ya NECT.
3. Kha vha shumise aya mabammbiri a u rekhoda kha u rekhoda mvelelo dzoĽhe dza U vhala nga u Elela ha OraĽa nŵaha woĽhe.

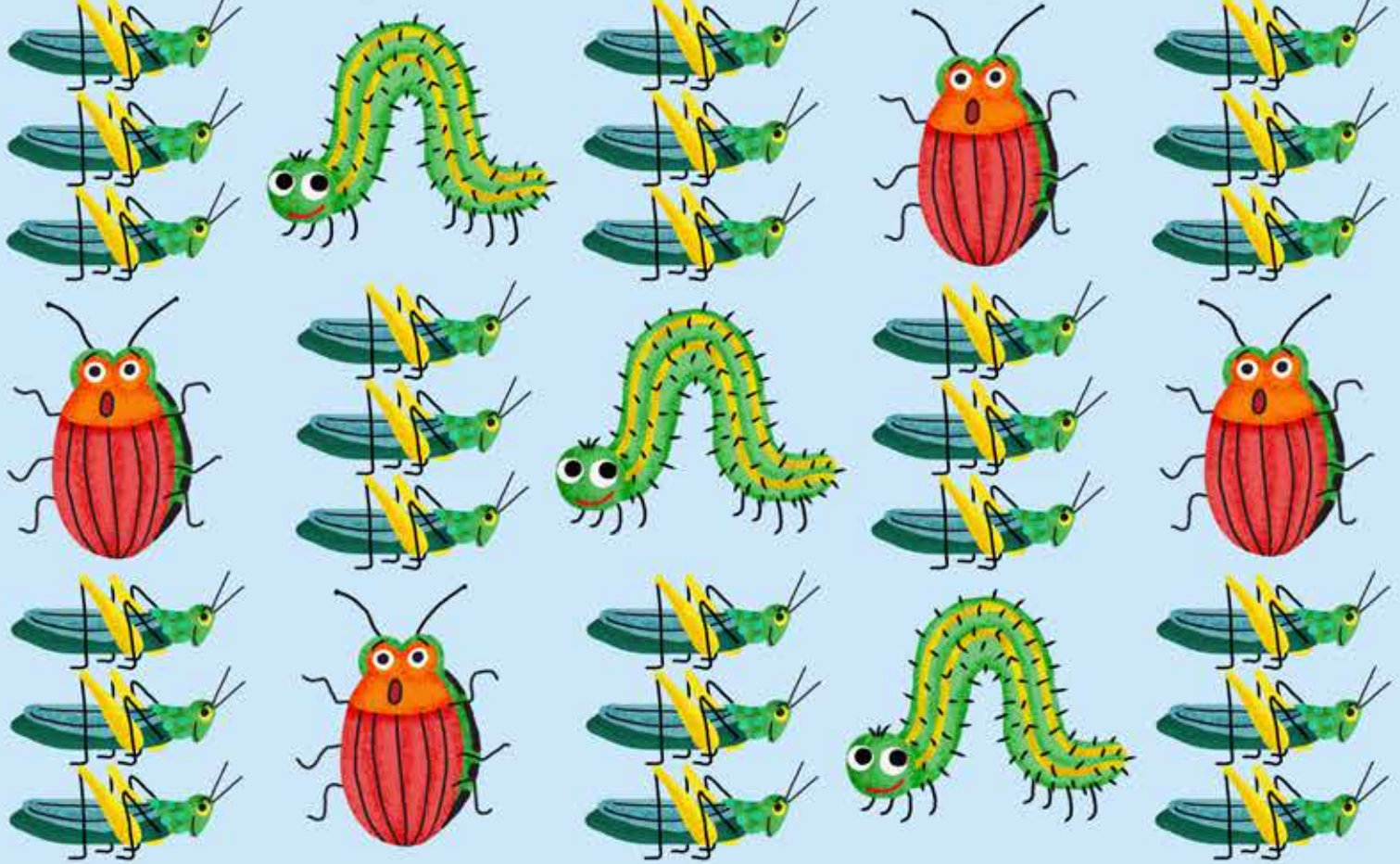
U shumisa Mabammbiri a Mvelelo na Fomo dza Tsenguluso

1. Iyi mbekanyamushumo i dovha *hafhu ya dzhenisa* na Fomo ya Tsenguluso ya U vhala nga u Elela ha OraĽa kha themo iŵwe na iŵwe.
2. Fomo iyi i tea u shumiswa kha u dodombedza vhukhakhi ha vhagudi, u itela u lulamisa (dzilafho).
 - Kha vha shumise iyi fomo kha u linga hoĽhe.
 - Kha vha ite luswayo khoĽumu yo teaho ya thaĽi tshifhinga tshoĽhe musi mugudi o khakha.
 - Musi vho no khunyeledza u linga, kha vha ũanganye thaĽi dzoĽhe dza mubvumo muŵwe na muŵwe na ipfhi liŵwe na liŵwe.
3. Kha vha ũhogomele nga maanda vhukhakhi hu no anzela u vha hone u itela u lulamisa nga heyi ndila:
 - **Mibvumo:** Kha vha funze hafhu mubvumo kha kiĽasi yoĽhe. U bva afho, kha vhege dzi si gathi dzi no tevhela, kha vha vhe na vhuũanzi uri vha dzhenisa uyu mubvumo kha muvango, ngudo ya madungo na nyito dza u vhumba maipfhi.
 - **Maipfhi:** Kha vha vusuludze mibvumo i re kha ipfhi na kiĽasi yoĽhe. Kha vha vusuludze tshikili tsha muvango na kiĽasi yoĽhe. Kha vha vhidze mugudi nga muthihi nga muthihi vha vange mibvumo na u paĽula madungo kha maipfhi. Kha vhege dzi si gathi dzi no tevhela, vha vha sedzese zwa muvango wa mibvumo na nyito dza u vhumba maipfhi.
 - **U vhala phara/ndima:** Kha vha ite ndovhololo ya u vhala ya maŵwalwa eneyo nga ndila i tevhelaho:
 - Kha vha vhalele nũha kiĽasi maŵwalwa aya, ngeno vhagudi vha tshi khou tevhela vhone buguni dzavho.
 - Kha vha vhale maŵwalwa aya na kiĽasi yoĽhe (mazha), vha tshi sumbedzela luvhilo na khalo (thounu).
 - Kha vha vhidze zwigwada zwo fhambanaho kana vhagudi vho fhambanaho vha vhalele nũha tshipiĽa tsha aya maŵwalwa.
 - Kha vhege dzi tevhelaho dzi si gathi, kha vha ise phanda na u sedzesa zwa ndovhololo ya u vhala ya maŵwalwa o fhambanaho.
 - **U pfhesesa ha oraĽa:** Kha vha senguluse thaidzo vha ũee ndulamiso (dzilafho) nga ndila i tevhelaho:
 - **Arali vhagudi vha tshi khou balelwa u vhala phara yoĽhe, kana vha tshi khou kondelwa nga maipfhi manzhi:** Kha vha ise phanda na u fhaũa zwikili zwa u dikhouda na u elela. Kha vha gudise vhagudi u vhala na u vanga mibvumo, u ita ndowendowe ya u vanga na u paĽula maipfhi a bva madungo, kha vha ite ndovhololo ya u vhala maŵwalwa.
 - **Arali vhagudi vha sa pfhesesi zwi re kha dziphara:** Kha vha sedzese kha u fhaũa divhaipfhi na siangane ya ndivho. Kha vha vhalele kiĽasi zwiũori zwinzhi u ya nga hune vha kona.
 - **Arali vhagudi vha tshi khou tevhela na u pfhesesa zwi re kha phara ngeno vha sa koni u fhindula mbudziso:** Kha vha sedzese zwa u vha funza zwikili zwa u pfhesesa nga tshifhinga tsha U Vhala (Khathihi) Na Vhagudi. Kha vha vha ũalutshedze zwine mbudziso

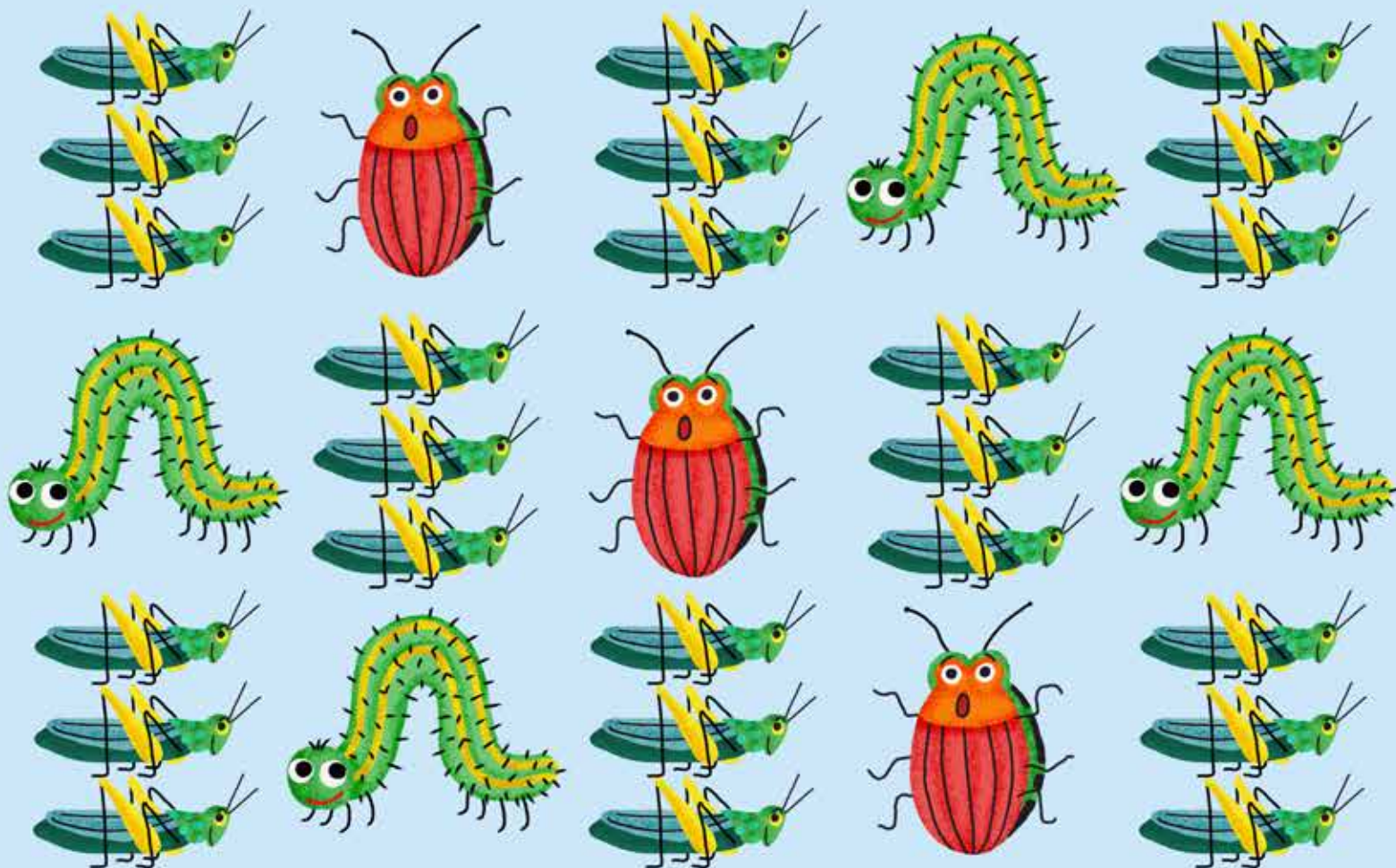
GIREIDI YA 2 | U LINGA U VHALA HA ORALLA

ya amba. Kha vha sumbedze vhagudi kuwanele kwa phindulo ya mbudziso. Kha vha nee vhagudi ndowendowe nnzhi dza u fhindula mbudziso nga u tou amba.

4. Kha vha shumise mvelelo u u shandukisa zwigwada zwavho zwa u vhla ha zwigwada mathomoni a themo inwe na inwe.
 - Kha vha vhee vhagudi vho wanaho maraga dza ntha fhethu huthihi. Hezwi zwigwada zwi nga divha zwihulwane nyana.
 - Kha vha vhee vhagudi vho wanaho maraga dza fhasi fhethu huthihi. Kha vha lingedze nga ndila dzothe uri hezwi zwigwada zwi vhe zwituku.
5. Kha vha tevhele vhuṭala ha mvelelo dza mugudi themo yothhe.
 - Kha vha nwale maraga dza mugudi u itela theiste dza themo.
 - Kha nwale vhagudi vha sa khou kana kana vha no khou humela murahu.
 - Vha do tea u vha na tshifhinga tsho engedzwaho na havha vhagudi, vha tshi khou shuma u ya nga vhukoni havho vha tshi khou thusa.
6. Thogomelani tshikoro tsha avhareji ya kilasi kha themo dzothe. Arali na vhona u sa khwiniswa kana u tsa nga u angaredza ha avhareji ya kilasi, thogomelani zwi tevhelaho:
 - Humbulani nga ha tshifhinga tsha u funza tsho xelaho kana tsho thithiswaho nga tshifhinga tsha themo. Humbulani u vhea phanda ngudo dza u vhalala dzi tshi ya phanda.

THEMO YA 1

Thesite (milingo) dza u vhala nga u elela ha oraḽa (veo) dza themo ya 1

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.1.A

Khopi ya mugudisi
mibvumo ya 60 / Mithethe ya 60

A	n	l	H	e	ḡ	y	p	ṭ	ṅ	10
i	E	L	z	V	nts	Dzh	mbv	dzw	ii	20
ṁ	x	vh	Th	Kh	u	d	t	G	r	30
dz	Nn	ng	zh	Fh	Nts	ii	tsh	dzh	Ntsh	40
ḽ	ph	Sh	bv	Ny	m	B	w	k	f	50
Dzw	mbv	ntsh	Tsh	Mbv	ts	ny	Ph	nn	Vh	60

NHLRP U vhalala nga u Elela ha Oraja (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 2.1.A Khophi ya mugudisi									
A	n	l	H	e	ǃ	y	p	t̥	ṇ
i	E	L	z	V	nts	Dzh	mbv	dzw	ii
ṛ	x	vh	Th	Kh	u	d	t	G	r
dz	Nn	ng	zh	Fh	Nts	ii	tsh	dzh	Ntsh
ǀ	ph	Sh	bv	Ny	m	B	w	k	f
Dzw	mbv	ntsh	Tsh	Mbv	ts	ny	Ph	nn	Vh

NHLRP U vhalu nga u Elela ha Oraja (VEO)										
Luambo: Tshivenda Thesite 2.1.B Khophi ya mugudisi maipfhi wa 60 / Mithethe ya 60										
nana	nani	hani	lila	hola	Lino	ṅala	ḡala	vhana	Ṭoḡani	10
vala	vina	tata	goda	ndilo	mbvisa	ntshea	dzhena	tshotsha	maṅiini	20
naḷo	ṅwalisa	zhakiwa	eḡela	yeneyo	delele	dali	gugu	kolisa	rabani	30
xaxara	Maḡi	Mmane	dzimiwa	fhela	mbvela	ntsola	dzhomela	ḷiiti	tshimbila	40
zhomba	nyimbo	bvulani	phera	ḷawe	femesa	kule	naka	wanala	mini	50
tshuwiswi	ntsiya	nthusa	ntshuwisa	ntshela	dzwala	ḷone	thuthani	Phophi	ḡodza	60

NHLRP U vhalā nga u Elela ha Oraḷa (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 2.1.B Khophi ya mugudisi									
nana	nani	hani	lila	hola	Ḳino	ḡala	vhana	Ṳoḡani	
vala	vina	tata	goda	ndilo	mbvisa	dzhena	tshotsha	maḡiini	
naḷo	ḡwalisa	zhakiwa	eḡela	yeneyo	delele	gugu	kolisa	rabani	
xaxara	Maḡi	Mmane	dzimiwa	fhela	mbvela	dzhomela	ḷiiti	tshimbila	
zhomba	nyimbo	bvulani	phera	ḷawe	femesa	naka	wanala	mini	
tshuwiswi	ntsiya	nthusa	ntshuwisa	ntshela	dzwala	thuthani	Phophi	ḡodza	

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.1.C

Khopi ya mugudisi

Ndimba ya u vhala / 60 & 180 mithethe

Hu na zwithu zwo fhambanaho zwi ne zwa ita	9
uri ri dzule ri na mutakalo. Ri tea u lingedza u	20
ḽa miroho na mapapawe, maswiri, maberegisi	26
na zwiṅwe arali zwa konadzea. Ri tea u	34
fhungudza kuḽele kwa swigiri. Ri wane maḽi o	42
kunaho ḽuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe. Vhana vha tea	50
u eḽela awara dza malo kana ṽahe vhusiku	58
vhuṅwe na vhuṅwe.	61
Nyonyoloso na yone ndi yavhuḽi. U tshimbila	68
na hone hu takadza u ita uri muvhili u vhe	78
na mutakalo wavhuḽi. U ḽa zwiliwa zwi re na	87
mutakalo na u ita nyonyoloso zwi ita uri ri si	97
dzule kha madokotela.	100

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.1.C

Khopi ya mugudisi

Hu na zwithu zwo fhambanaho zwi ne zwa ita uri ri dzule ri na mutakalo. Ri tea u lingedza u ḽa miroho na mapapawe, maswiri, maberegisi na zwiṅwe arali zwa konadzea. Ri tea u fhungudza kuḽele kwa swigiri. Ri wane maḽi o kunaho ḽuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe. Vhana vha tea u eḽela awara dza malo kana ṽahe vhusiku vhuṅwe na vhuṅwe.

Nyonyoloso na yone ndi yavhuḽi. U tshimbila na hone hu takadza u ita uri muvhili u vhe na mutakalo wavhuḽi. U ḽa zwiliwa zwi re na mutakalo na u ita nyonyoloso zwi ita uri ri si dzule kha madokotela.

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.1.D

Khopi ya mugudisi

4 Mbudziso dza u pfhesa ha oraḽa

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

1. Ndi zwiliwa zwifhio zwivhili zwi ne ra ḽa vha na mutakalo?
Phindulo: miroho, mapapawe, maberegisi, n.z

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

2. Ndi mini zwine ra sa tee u zwi ḽesa?
Phindulo: swigiri

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

3. Ndi ngani ni tshi humbula uri a zwo ngo luga thunzi dzi tshi kavha kha zwiliwa zwashu?
Phindulo dza vhagudi vhone vhaṅe: thunzi dzi hwala zwitzhili / tshikha; thunzi dzi na mashika; a ri ḽivhi he dza vha dzi none – zwi nga tshikafhadza zwiliwa / dzi nga ita uri zwi si vhe zwavhuḽi / zwi nga ri lwadza.

Lushaka lwa mbudziso: U saukanya na U vanganya / U linga na u pima

4. Ni ḽi pfha hani ni songo eḽela zwavhuḽi masiku a re na tshivhalo?
Phindulo dza vhagudi vhone vhaṅe: u kumedza, u vha na mamudi, u sokou sinyukana, u sa lenga u lila, u sa lenga u sinyuwa, u sa ṽoḽa u ita tshithu.

Fomo ya Tsenguluso ya Themo ya 1

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Gireidi ya 2 Themo ya 1

Fomo ya Tsenguluso

mibvumo 2.1.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Words 2.1.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
A			nana		
n			nani		
l			hani		
H			lila		
e			hola		
ḽ			ḽino		
y			ḽala		
p			ḽala		
ṱ			vhana		
ṽ			Ṱoḽani		
i			vala		
E			vina		
L			tata		
z			goda		
V			ndilo		
nts			mbvisa		
Dzh			ntshea		
mbv			dzhenā		
dzw			tshotsha		
ii			maṽiini		
ṽ			naḽo		
x			ṽwalisa		
vh			zhakiwa		
Th			eḽela		
Kh			yeneyo		
u			delele		
d			dali		
t			gugu		
G			kolisa		
r			rabani		

GIREIDI YA 2 | FOMO YA TSENGULUSO YA THEMO YA 1

NHLRP U vhalā nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Gireidi ya 2 Themo ya 1

Fomo ya Tsenguluso continued

mibvumo 2.1.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Words 2.1.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
dz			xaxara		
Nn			Maḽi		
ng			Mmane		
zh			dzimiwa		
Fh			fhela		
Nts			mbvela		
ii			ntsola		
tsh			dzhomela		
dzh			ḽiiti		
Ntsh			tshimbila		
ḽ			zhomba		
ph			nyimbo		
Sh			bvulani		
bv			phera		
Ny			ḽawe		
m			femesa		
B			kule		
w			naka		
k			wanala		
f			mini		
Dzw			tshuwiswi		
mbv			ntsiya		
ntsh			ntshusa		
Tsh			ntshuwisa		
Mbv			ntshela		
ts			dzwala		
ny			ḽone		
Ph			thuthani		
nn			Phophi		
Vh			ḽodza		

Mbekanyamushumo ya u Linga

Gireidi ya 2 Themo ya 1

Puġane ya U funza ya Nwaha (ATP) yo vusuludzwaho i nea tsumbedzelo ya U linga ha Zwikoloni (SBA) ha themo inwe na inwe. U ya nga hezwi, zwikili na tthalutshedzo dzi tevhelaho dzi tea u senguluswa kha Themo ya 1

TSHIPIĊA	MUSHUMO
 U thetshelesa na u amba	U anetshela tshiġori tshi re na mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo.
 Foniki	U endla marito lama nga na switwari swo koma.
 U vhala na U pfhesesa	U vhalela ntha zwi no bva buguni kha levele yawe. U shumisa maipfi o dowealeaho, foniki, na zwikili zwa u sengulusa tshivhumbeo na zwi re ngomu ha mañwalwa na u dikhouda. U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhuġinyanyuli. U fhindula mbudziso dza tthalutshedzo. U a bvumba. U rekhoda zwiwo nga thevhekano yone. U a humbulela.
 Muñwalo	U kopa na u ñwala mafhungo mapfhufhi a tshi sedzesa kuvhumbele kwo teaho kwa maġedere.
 U ñwala	U ñwala mafhungo mararu a mafhungomaitei (nyusi) a ene muġe a tshi shumisa mibvumo ye a guda, maipfhi o dowealeaho, maġederedanzi na zwitopo (zwinga zwa u alwela).

TSUMBO YA MISHUMO YA U LINGA

- Iyi mishumo ya u linga yo itelwa u vha tshipiċa tsha NHLRP.
- He zwa tea, thesite dza U vhala nga u Elela ha Oraġa ha NHLRP dzo dzheniswa sa tshipiċa tsha mbekanyamushumo ya u linga.
- Iyi mishumo ya u linga i nga shumiswa yo tou ralo kana ha itwa uri i yelane na thoċea dza Tshiġiriki.

U thetshelesa na u amba

U anetshela tshiṭori tshi re na mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo.

Nyito

- Kha vha ite iyi nyito musi themo i tsini na u fhela.
- Kha vha vhudze vhagudi vha elekanye nga tshiṭori tshine vha tshi funesa.
- Kha vha vha ṭalutshedze uri vha ḑo tea u ḑa vha anetshela vhone tshiṭori.

Mielo

Kha vha vhudze vhagudi uri musi vha tshi toolola (anetshela) tshiṭori, vha tea:

- U toolola tshiṭori itshi nga thevhekano yone: tshi fanela u vha na mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo
- U amba tshithu luthihi fhedzi: a hu na u ḑidovholola
- U ḑivha zwine vha ḑo amba: u ita ḑowendḑowe ya u toolola tshiṭori

Kuitele

- Kha vha ṇee vhagudi minete i si gathi vha elekanye nga zwiṭori zwavho.
- Kha vha vha tendele vha rembuluwe vha toolole zwiṭori zwavho vha tshi vhudza phathinara dzavho.
- Kha vha vhudze vhagudi uri vha ole na u ḑebuḑa tshifanyiso tsha tshipiḑa tsha tshiṭori, musi vhone vha tshi khou thetshelesa vhaṇwe vhagudi.
- Kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi vha toolole tshiṭori tshine vha tshi funesa.
- Kha vha pime vhukoni ha mugudi muṇwe na muṇwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVEL YA 1	LEVEL YA 2	LEVEL YA 3	LEVEL YA 4
Tshivhumbeo na thevhekano	Mugudi u anetshela a tshi vilinganya zwiḑiḑa zwa tshiṭori hu si na thevhekano. Mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo a zwiho khagala.	Mugudi u anetshela zwiṇwe zwa tshiṭori nga thevhekano yone. Mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo zwi khagalanyana.	Mugudi u anetshela vhunzhi ha tshiṭori nga thevhekano yone. Mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo zwi khagala.	Mugudi u anetshela tshiṭori tshoṭhe nga thevhekano yone. Mathomo, vhukati (mutumbu) na magumo zwi khagala nahone zwi a takadza.
U Elela	Mugudi u anzela u ima, a tshi timatima na u dovholola maipfhi kana mafurase.	Mugudi u a ima tshiṇwe tshifhinga a tshi timatima na u dovholola maipfhi kana mafurase.	Mugudi u anetshela tshiṭori a tshi elela, a tshi timatima tshiṇwe tshifhinga kana a dovholola maipfhi kana mafurase.	Mugudi u anetshela tshiṭori nga u elela nahone e na u ḑifulufhela a sa timatimi kana u dovholola maipfhi kana mafurase.

Foniki

U endla marito lama nga na switwari swo koma.

Nyito

- Itani hezwi kha Vhege ya 7 nga tshifhinga tsha u Vhala nga Zwigwada hu na u Sumbiwa ndila.
- Kha vha shumise nyito 'Fhatani maipfhi' kha siatari la 51 kha Bugu ya u Vhala ya Thikho.
- Kha vha vhudze vhagudi uri vha nga fhatani maipfhi manzhi nga hune vha kona kha minete mitanu.
- Kha vha kuvhanganye bugu dzavho vha dzi lulamise, vha vhale tshivhalo tsha maipfhi e a fhatwa nga ngona.
- Kha vha pime ndivho (u linga) ya mugudi muṅwe na muṅwe vha tshi shumisa memorandamu u re afho fhasi.

Memorandamu

Kha vha avhele vhagudi maraga dzi sa fhiri 20 nga ndila i tevhelaho:

- Maraga ya 1 kha ipfhi liṅwe na liṅwe le vha vhumbea nga ngona.
- Kha vha shumise thebuḽu ya u vhalela i re afho fhasi vha tshi vhalela levele (vhuimo) kana tshikalo.

Tshivhalo tsha mipfhi o ṅwalwaho nga ngona	LEVELE (VHUIMO)
1 - 5	1
6 - 10	2
11 - 15	3
16 - 20	4

U vhala

U vhalela nṅha zwi no bva buguni kha levele yawe.

U shumisa maipfhi o ḡweleaho, foniki, na zwikili zwa u sengulusa tshivhumbeo na zwi re ngomu ha maṅwalwa na u dikhouda.

U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhuḍinyanyuli.

Nyito

- Hezwi zwi nga itwa kha Vhege ya 7 kana Vhege ya 8.
- Nga tshifhinga tsha U vhala ha zwigwada hu na u sumbiwa ndila kha vha vhidze muraḡo muṅwe na muṅwe wa tshigwada a ḡe a vha vhalele e eṅhe.
- Kha vha ri vhagudi vha vhale liṅhihi la maṅwalwa a tevhelaho a no bva kha Bugu ya u Vhala ya Thikho: siatari la 52, 59.

Kuitele

- Kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi uri vha ḡe vha vhalele vhone nṅha.
- Kha vha shumise thebuḽu ya u vhalela i re afho fhasi vha tshi vhalela levele (vhuimo) kana

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

tshikalo.

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
Zwikili wa u dikhouda	Mugudi u toda thikhedzo nnzhi i no bva kha mugudisi ya u vhala ipfhi line a sa li divhe. Mugudi u a kundelwa nga u pwasha maipfhi a bva madungo kana mibvumo.	Mugudi u a lingedza u shumisa foniki a tshi vhala maipfhi ane a sa a divhe fhedzi u toda thikhedzo ya mugudisi. Mugudi u a kona u pwasha maipfhi a bva madungo na mibvumo a tshi tikedzwa nga mugudisi.	Mugudi u shumisa foniki na vhubulamadungo kha u bula buledza maipfhi a sa divhei fhedzi tshiinwe tshifhinga u a toda thuso ya u vanganya mibvumo ya vhumba ipfhi.	Mugudi u shumisa foniki na vhubulamadungo (syllabification) kha u bula buledza maipfhi a sa divhei nahone u anzela u vanganya mibvumo ya vhumba ipfhi.
Maipfhi o dlowelwaho	Mugudi u a divha maipfhi o dowealeho matukutuku.	Mugudi u a divha manwe a maipfhi o dowealeho.	Mugudi u a divha maipfhi o dowealeho manzhi.	Mugudi u a divha othe maipfhi o dowealeho e a funzwa.
U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhudinyanyuli	Mugudi u anzela u vhala a tshi ita a tshi ima, u a pfhuka maipfhi na u vhala ipfhi nga lithihi nga lithihi. Mugudi ha thogomeli na luthihi zwa vhudinyanyuli.	Mugudi u a vhala vhunzhi ha manwalwa fhedzi u tou vhala ipfhi nga lithihi nga lithihi. Mugudi u a thogomelanyana zwa vhudinyanyuli.	Mugudi u a vhala vhunzhi ha manwalwa nga u elela hu na vhudinyanyuli fhalala na fhalala.	Mugudi u a vhala manwalwa othe nga u elela hu na vhudinyanyuli hu no vhonala.

U pfhesesa

- U fhindula mbudziso dza t^hhalutshedzo.
- U a bvumba.
- U rekhoda zwiwo nga thevhekano yone.
- U a humbulela.

Nyito

- Hezwi zwi nga itwa tshifhinga tshin^hwe na tshin^hwe u thoma kha Vhege ya 4 u swika kha Vhege ya 7.
- Kha vha shumise tshi^tori tsha Khuvhanganyo Ya Maⁿwalwa tsha vhege yo fhiraho.
- Kha vha dzudze kilasi i tokomelwe hu itwe mushumo wa u ⁿwala.
- Nga murahu, kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi vha ^de desikeni yavho vha lingiwe (u pimiwa ndivho).
- Kha vha ri vhagudi vha fhindule mbudziso 1–2 dza luⁿwe na luⁿwe lwa tshaka dzi tevhelaho dza mbudziso dzi no kwama maⁿwalwa ayo:

Mbudziso dza t^hhalutshedzo (mbudziso t^hhalutshedzwa) dzi no kwama zwidodombedzwa

1. Nnyi...?
2. Mini...?
3. Lini...?
4. Hani...?
5. Ngafhi...?

U bvumba

1. Ni vhona u nga ho itea mini nga murahu/ tshi tevhelaho? Ngani?
2. Ni vhona u nga tshi^tori tshi ^do fhela hani? Ngani?

Thevhekano

1. Ho bvelela mini mathomoni a tshi^tori?
2. Ho bvelela mini magumoni a tshi^tori?
3. Ho bvelela mini nga murahu...?
4. Ho bvelela mini u thomani: ... kana...?

U humbulela

1. Ndi nga humbulela zwifhio nga ha... zwi tshi bva kha...?
2. Ni vhona u nga ...?
3. Ni vhona u nga ndi nga mini...?

Kha vha pime vhukoni ha mugudi muⁿwe na muⁿwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Mbudziso dza ṭhalutshedzo (mbudziso-ṭhalutshedzwa) dzi no kwama zwidodom-bedzwa	Mugudi u a kondelwa nga u elelwa zwidodom-bedzwa zwifhio na zwifhio zwi no bva kha tshiṭori, naho a tshi khou sumbedzwa ndila.	Mugudi u a kona u elelwa zwiṇwe zwa zwidodom-bedzwa zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa ndilanyana.	Mugudi u a kona u elelwa zwiṇwe zwa zwidodom-bedzwa zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa ndilanyana.	Mugudi u a kona u elelwa zwiṇwe zwa zwidodom-bedzwa zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa ndilanyana.
U bvumba	Mugudi u a kondelwa nga u bvumba lu no ṭanganedzea.	Mugudi u a kona u bvumba lu no ṭanganedzea fhedzi hu na thikhedzo ya mugudisi.	Mugudi u a kona u bvumba lu no ṭanganedzea fhedzi u a kondelwa nga u imelela phindulo yawe.	Mugudi u a kona u bvumba lu sa vhudziswi nahone u a kona u imelela phindulo yawe.
Thevhekano	Mugudi u a kondelwa nga u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa, naho a tshi khou tikedziwa.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa hu na u tikedziwa.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa fhedzi u a lenga.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo zwoṭhe nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa fhedzi u a lenga.
U humbulela	Mugudi u a kondelwa nga u humbulela malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu no ṭanganedzea malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu no ṭanganedzea malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu si na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu sa vhudziswi malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu si na thikhedzo.

Muñwalo

U kopa na u ñwala mafhungo mapfhufhi a tshi sedzesa kuvhumbele kwo teaho kwa maļedere.

Nyito

- Kha vha zwi ite kha themo yothe nga tshifhinga tsha ngudo dza Muñwalo.
- Kha vha shumise ngudo dze vha newa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Musi ngudo dzi vhukati, kha vha mone na kilasi vha sedze zwikili zwa muñwalo zwa vhagudi.
- Kha vha talukanye vhukoni ha mugudi muñwe na muñwe ha u vhumba maļedere nga ngona, a tshi langa saizi ya maļedere na u thalangana maipfhi, na u ñwala nga luvhilo lu no fusha.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Kuvhumbelewe kwa maļedere	Mugudi u a konḁelwa nga u elelwa hune leḁere la thoma hone khathihi na mabuḁo aļo. Vhunzhi ha maļedere ho vhumbiwa nga nḁila i sa fushi kana ho khekhea.	Tshiñwe tshifhinga mugudi u a konḁelwa nga u elelwa hune leḁere la thoma hone khathihi na mabuḁo aļo. Mañwe a maļedere o vhumbiwa nga nḁila i sa fushi kana o khekhea.	Mugudi u a ḁivha nga ngona hune leḁere la thoma hone khathihi na mabuḁo aļo. Maļedere o vhumbiwa nga ngona fhedzi u tea u thogomela u shumisa vhudele.	Mugudi u a ḁivha nga ngona hune leḁere la thoma hone khathihi na mabuḁo aļo. Maļedere o vhumbiwa nga ngona nahone hu na vhudele.
U ñwalulula mafhungo	Mugudi u a ongolowa a tshi ñwala nahone u a konḁelwa nga u fhedzisa mafhungo. Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Mugudi u a kona u fhedzisa mafhungo fhedzi u ita vhukhakhi. Tshiñwe tshifhinga, saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Mugudi u a kona u fhedzisa mafhungo hu si na vhukhakhi. Kanzhi saizi na u thalangana ha maipfhi zwi anzela u fana	Mugudi u a kona u fhedzisa mafhungo hu si na vhukhakhi. Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi vha zwi tshi fana tshifhinga tshothe.

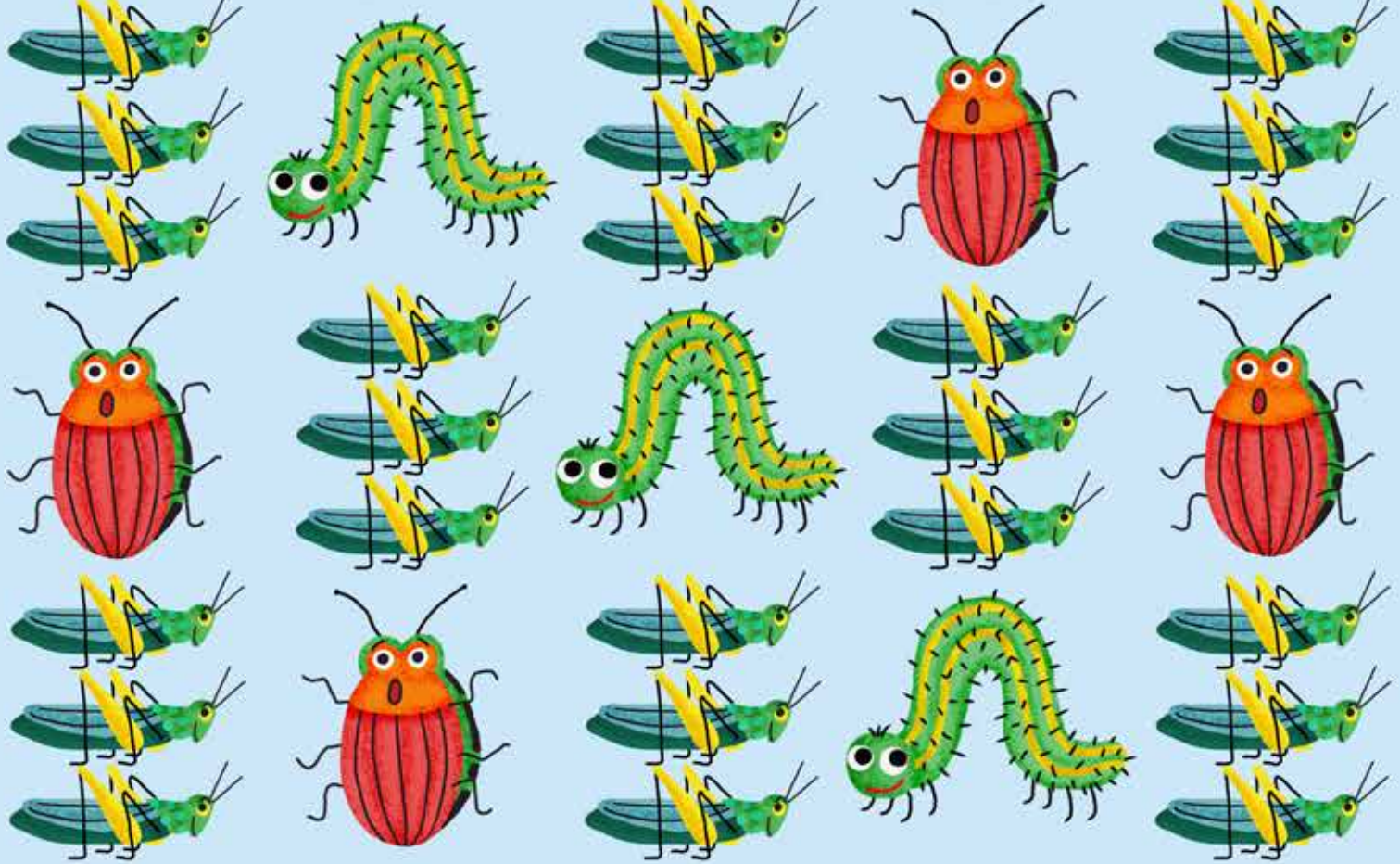
U ṅwala

U ṅwala mafhungo mararu a mafhungomaitei (nyusi) a ene muṅe a tshi shumisa mibvumo ye a guda, maipfhi o ḡowealeho, maḡederedanzi na zwitopo (zwiga zwa u alwela).

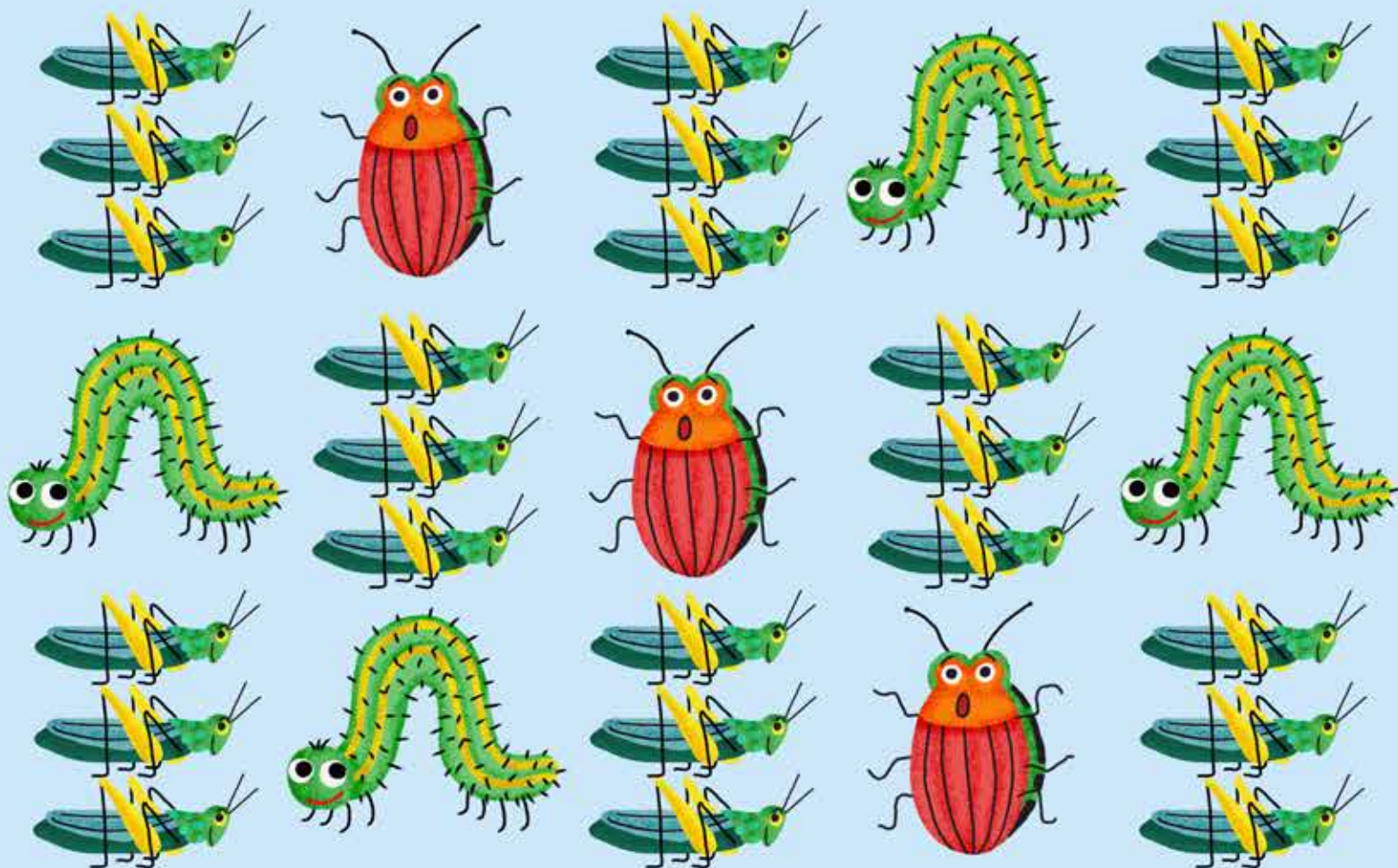
Nyito

- Kha vha zwi ite nga tshifhinga tsha ngudo dza U ṅwala kha Vhege dza 4.
- Kha vha shumise ngudo dze vha ṅewa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Musi ngudo ya Ḳavhuṭanu i tshi fhela, kha vha kuvhanganye bugu dza vhagudi vha vha linge.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	ḲEVEḲE YA 1	ḲEVEḲE YA 2	ḲEVEḲE YA 3	ḲEVEḲE YA 4
Zwa ene muṅe	Zwi a konḡa u pfhesesa muhumbulo wawe kana a si wawe – ho kopololwa muhumbulo wa mugudisi.	Zwi a leluwa u pfhesesa muhumbulo wawe nahone ndi wawe ene muṅe naho u tshi yelana na tsumbo ya mugudisi.	Muhumbulo ndi wawe nahone u bva kha ene muṅe.	Muhumbulo ndi wawe, u bva kha ene muṅe nahone u na vhutsila khawo.
Tshivhumbeo tsha mafhungo	Mugudi u ita vhukhakhi huraru na u fhira hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u ita vhukhakhi huvhili hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u ita vhukhakhi huthihi/vhuthi hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u vhumba mafhungo oṱhe nga ngona.
Vhulapfhu	Mugudi u lingedza u ṅwala fhungo Ḳithihi, fhedzi Ḳi vha Ḳi songo fhelela (gake).	Mugudi u ṅwala fhungo Ḳithihi Ḳo fhelelaho.	Mugudi o ṅwala mafhungo mavhili o fhelelaho	Mugudi o ṅwala mafhungo mararu o fhelelaho
Ndongazwiga (Tholokanyazwiga)	Mugudi u a konḡelwa nga u shumisa maḡederedanzi na zwitopo nga ngona, naho hu na thikhedzo.	Mugudi u shumisa maḡederedanzi na zwitopo nga ngona, fhedzi u a konḡelwa nga u shumisa zwiṅwe zwiga zwa u tolokanya.	Mugudi u anzela u shumisa zwiga zwoṱhe zwa u tolokanya zwe a funzwa.	Tshifhinga tshoṱhe mugudi u a kona u shumisa nga ngona zwoṱhe zwa u tolokanya zwe a funzwa.

THEMO YA 2

Thesite (Milingo) Dza U Vhala Nga U Elela Ha Oraḽa (Veo) Dza Themo Ya 2

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Thesite 2.2.A

Khopi ya mugudisi
mibvumo ya 60 / Mithethe ya 60

d	B	a	T	o	M	i	n	l	b	10
r	p	e	G	w	D	ḽ	H	u	F	20
b	I	m	E	A	r	s	W	P	w	30
n	O	U	t	t̃	R	S	v	x	y	40
ĩ	W	ḽ	T	L	ee	ñ	P	K	aa	50
tsh	Z	Y	nñ	zh	tsh	X	V	th	S	60

NHLRP U vhalo nga u Elela ha Oraja (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 2.2.A Khophi ya mugudisi									
d	B	a	T	o	M	i	n	l	b
r	p	e	G	w	D	ǃ	H	u	F
b	I	m	E	A	r	s	W	P	w
n	O	U	t	t̃	R	S	v	x	ŭ
ĩ	W	ǃ	T	L	ee	ñ	P	K	aa
tsh	Z	Y	ñ	zh	tsh	X	V	th	S

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraja (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 2.2.B Khophi ya mugudisi maipfhi wa 60 / Mithethe ya 60										
bakete	gagamisa	kopulula	ḡḡdumela	kanuka	fhufha	kholomo	zhaka	tsitsa	tshikolo	10
phakhuphakh	sheledza	dzidzivhala	ṱṱharamuwa	ṱṱathamula	samela	balela	humisa	ṱṱpomoka	fagi	20
hamula	dokotela	miḡḡdana	gomela	pinga	mulimi	ḡḡdale	tshikhafuthini	ṱṱhuvha	rothodza	30
dzaluma	nṱṱhakhamedzeni	rembulusa	khakhamuḡḡzha	homolosa	khuvhabvu	tshitzhili	nzhengema	mupfha	pfhanaphedzo	40
mazwilu	swiswina	thavhani	ṱṱhḡḡwa	luṱṱhaṱṱhe	nṱṱwalekanya	fhandekanya	nṱṱetshedza	mvumiso	nyawasedza	50
tshomedzo	gogovhadza	phakhuphakh	tswavhelele	manzhanzha	buluvhutsi	kokomola	nzhinga	gwitha	pfhanano	60

NHLRP U vhalu nga u Elela ha Oraja (VEO) Luambo: Tshivenda Thesite 2.2.B Khophi ya mugudisi									
bakete	gagamisa	kopulula	duḁumela	kanuka	fhufha	kholomo	zhaka	tsitsa	tshikolo
phakhuphakhu	sheledza	dzidzivhala	ṭharamuwa	thathamula	samela	balela	humisa	pomoka	fagi
hamula	dokotela	miḁana	gomela	pinga	mulimi	ḁaledale	tshikhafuthini	ṭhuvha	rothodza
dzaluma	nṭhakhamedzeni	rembulusa	khakhamudzha	homolosa	khuvhabvu	tshitzhili	nzhengema	mupfha	pfhanaphedzo
mazwilu	swiswina	thavhani	ṭhuḁwa	luṭhaṭhe	ṛwalekanya	fhandekanya	nṅetshedza	mvumiso	nyawasedza
tshomedzo	gogovhadza	phakhuphakhu	tswavhelele	manzhanzha	buluvhutsi	kokomola	nzvinga	gwitha	pfhanano

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.2.C

Khopi ya mugudisi

Ndima ya u vhala / 60 & 180 mithethe

Ndi tshifhinga tsha u fara lwendo lwa u ya zuu.	9 10
“Kha ri ye zuu!” ndi Mmawe.	16
Ee!” hu amba vhana vho takala.	22
“Ndi do reila ri tshi ya hanengei,” ndi Baba.	31
“Ee!” hu amba vhana vho takala.	37
Vha tshi swika zuu, vho vhona mapfhene.	44
Vho vhona na gorila lihulwane, tshimpanzi tsha u naka.	50 53
Na thoho i sa pfhi.	58
Vho vhona ngwenḽa khulwane.	62
Ya muvhala mudala.	65
Yo vha i tivhani li re na khovhe.	73
“Heyi ngwena yo ntshuwisa!” hu amba Mmawe.	79 80
“Ndi a i funa!” hu amba muḽwe wa vhana.	89
“Ndi ngwenḽa yavhuḽi,” hu amba Baba.”	95
“Vho ya u vhona slotho. Tsho vha tsho edela nthḽa ha muri.”	104 107
“Slotho tsho naka!” hu amba Mmawe.	113
“Ndi a tshi funa!” hu amba muḽwe wa vhana.	122
“Tsho farwa nga khofhe, tshi a ongolowaho,” hu amba Baba.	129 132

“Tshifhinga tsha u la zwiliwa zwa masiari tsho swika.”	140
“Ndi na ndala!” vho ralo Mmawe.	141
“Na riṇe,” hu amba vhana.	147
“Ndi nga la ngweṇa!” vho ralo Baba.	152
“Vhe ndilani ya u ya zwiliwani zwa masiari, phikhokho ya gidimela ndilani.”	159
“Ndi funa phikhokho!” vho ralo Mmawe.	167
“Ndi humbula uri ndi mashudu u i vhona!” hu amba Baba.	171
	177
	186
	188

NHLRP U vhalā nga u Elela ha Oraḷa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.2.C

Khopi ya mugudisi

Ndi tshifhinga tsha u fara lwendo lwa u ya zuu.

“Kha ri ye zuu!” ndi Mmawe.

Ee!” hu amba vhana vho takala.

“Ndi do reila ri tshi ya hanengei,” ndi Baba.

“Ee!” hu amba vhana vho takala.

Vha tshi swika zuu, vho vhona mapfhene.

Vho vhona na gorila lihulwane, tshimpanzi tsha u naka.

Na thoho i sa pfhi.

Vho vhona ngwenḁa khulwane.

Ya muvhala mudala.

Yo vha i tivhani li re na khovhe.

“Heyi ngwena yo ntshuwisa!” hu amba Mmawe.

“Ndi a i funa!” hu amba muḽwe wa vhana.

“Ndi ngwenḁa yavhuḁi,” hu amba Baba.”

“Vho ya u vhona slotho. Tsho vha tsho edela nṯha ha muri.”

“Slotho tsho naka!” hu amba Mmawe.

“Ndi a tshi funa!” hu amba muḽwe wa vhana.

“Tsho farwa nga khofhe, tshi a ongolowaho,” hu amba Baba.

“Tshifhinga tsha u la zwiliwa zwa masiari tsho swika.”

“Ndi na ndala!” vho ralo Mmawe.

“Na riṇe,” hu amba vhana.

“Ndi nga la ngweṇa!” vho ralo Baba.

“Vhe ndilani ya u ya zwiliwani zwa masiari, phikhokho ya gidimela ndilani.”

“Ndi funa phikhokho!” vho ralo Mmawe.

“Ndi humbula uri ndi mashudu u i vhona!” hu amba Baba.

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenda

Thesite 2.2.D

Khopi ya mugudisi

4 Mbudziso dza u pfhesa ha oraḽa

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

1. Muṭa wo fara lwendo lwa u ya ngafhi?
Muṭa wo ya zuu.

Lushaka lwa mbudziso: U bviswa ha Mafhungo a ra Khagala

2. Baba vha ri vha nga ḽa ____.
Baba vha ri vha nga ḽa ngwena.

Lushaka lwa mbudziso: Khumbulelo i re Khagala

3. Vhana vho ḽipfha hani nga ha u ya zuu?
Vho pfha vho takala ngauri vho ri “Ee!”

Lushaka lwa mbudziso: Examine and Evaluate

4. I nga vha tshipuka tshiṅwe na tshiṅwe tenda ya vha phindulo i pfhalaho u bva kha tshiṭori.
Sa tsumbo: Ndi vhona u nga vho vha vha tshi takalela ṣlotho nga maanda, ngauri tsho vha tsho naka, tsho farwa nga khofhe nahone tshi tshi ongolowa.

Fomo ya Tsenguluso ya Themo ya 2

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Gireidi ya 2 Themo ya 2

Fomo ya Tsenguluso

mibvumo 2.2.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Words 2.2.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
d			bakete		
B			gagamisa		
a			kopulula		
T			ḽuḽumela		
o			kanuka		
M			fhufha		
i			kholomo		
n			zhaka		
l			tsitsa		
b			tshikolo		
r			phakhuphakhu		
p			sheledza		
e			dzidzivhala		
G			Ṱharamuwa		
w			thathamula		
D			samela		
ḽ			balela		
H			humisa		
u			pomoka		
F			fagi		
b			hamula		
I			dokotela		
m			miḽana		
E			gomela		
A			pinga		
r			mulimi		
s			ḽaledḽale		
W			tshikhafuthini		
P			Ṱhuvha		
w			rothodza		

NHLRP U vhala nga u Elela ha Oraḽa (VEO)

Luambo: Tshivenḽa

Gireidi ya 2 Themo ya 2

Fomo ya Tsenguluso continued

mibvumo 2.2.A	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo	Words 2.2.B	Thaḽi ya Vhukhakhi	Ṱhanganyelo
n			dzaluma		
O			nṱhakhamedzeni		
U			rembulusa		
t			khakhamudzha		
ṱ			homolosa		
R			khuvhabvu		
S			tshitzhili		
v			nzhengema		
x			mupfha		
y			pfhanapheledzo		
ḽ			mazwilu		
W			swiswina		
ḽ			thavhani		
T			ṱhuda		
L			luṱhaṱhe		
ee			ṽwalekanya		
ṽ			fhandekanya		
P			nṽetshedza		
K			mvumiso		
aa			nyawasedza		
tsh			tshomedzo		
Z			gogovhadza		
Y			phakhuphakhu		
nṽ			tswavhelele		
zh			manzhanzha		
tsh			buluvhutsi		
X			kokomola		
V			nzhinga		
ṱh			gwitha		
S			pfhanano		

Mbekanyamushumo ya u Linga

Gireidi ya 2 Themo ya 2

Puġane ya U funza ya Nwaha (ATP) yo vusuludzwaho i nea tsumbedzelo ya U linga ha Zwikoloni (SBA) ha themo inwe na inwe. U ya nga hezwi, zwikili na tthalutshedzo dzi tevhelaho dzi tea u senguluswa kha Themo ya 2

TSHIPIĊA	MUSHUMO
 U thetshelesa na u amba	U thetshelesa zwiġori na zwiendo na u topola muhumbulo muhulwane, zwidodom-bedzwa na u tevhokana ha tshiġori.
 Foniki	A swi bohi U fhaġa maipfhi a maġedere a 3, 4 na 5 a tshi shumisa themba mvanganyi dzo funzwaho themo iyi.
 U vhala na U pfhesesa	U vhalela nġha zwi no bva buguni kha levele yawe. U shumisa maipfhi o ġowealeho, foniki, na zwikili zwa u sengulusa tshivhumbeo na zwi re ngomu ha mañwalwa na u dikhouda. U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhuġinyanyuli. U fhindula mbudziso dza tthalutshedzo. U a bvumba. U rekhoda zwiwo nga thevhokano yone. U a humbulela.
 Muñwalo	U ñwala maġedere oġhe maġuku na mahulwane nga mañwalo o ganġiswaho nga vhuġifulufheli na nga nġila yo teaho. U shumisa zwikhala zwo teaho vhukati ha maipfhi
 U ñwala	U ñwala liñwalo li tħisaho vhuġipfi sa garaġa ya u livhuwa kana vhurifhi. U ñwala nganea ya ene muġe ya phara nthihi (mafhungo 5) a tshi shumisa fureme ya u ñwala.

TSUMBO YA MISHUMO YA U LINGA

- Iyi mishumo ya u linga yo itelwa u vha tshipiġa tsha NHLRP.
- He zwa tea, thesite dza U vhala nga u Elela ha Oraġa ha NHLRP dzo dzheniswa sa tshipiġa tsha mbekanyamushumo ya u linga.
- Iyi mishumo ya u linga i nga shumiswa yo tou ralo kana ha itwa uri i yelane na tħoġea dza Tshiġiriki.

U thetshesela na u amba

U thetshesela zwiitori na zwirendo na u topola muhumbulo muhulwane, zwidodombedzwa na u tevhekana ha tshiitori.

Nyito

- Itani hezwi kha Vhege ya 5 kana ya 6 nga tshifhinga tsha u Vhala nga Zwigwada hu na u Sumbiwa ndila.
- Kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi kha desike yavho.
- Kha vha vhudzise mugudi muñwe na muñwe mbudziso dzi tevhelaho nga ha tshiitori tsha Khuvhanganyamañwalwa ya Vhege ya 4: Kya u shumisa zwikirini.

U topola muhumbulo muhulwane

Mbudziso

- Ni vhona u nga itshi tshiitori tshi amba nga ha mini?
- No guda mini kha tshiitori itshi?

Phindulo

- Ri songo fhedza tshifhinga tshinzhisa ri kha zwikirini.
- Ri fanela u dinea tshifhinga tsha u vha na muta na dzikhonani.
- Arali ra fhedza tshifhinga tshinzhi ri tshi khou vhona zwikirini, ri do xeelwa nga dziñwe tshenzhelo nnzhi dzavhudi.

U humbula zwidodombedzwa

Mbudziso

- Ndi nnyi we a vha a tshi toda Kya a tshi baka?
- Ndi nnyi we a vha a tshi toda Kya a tshi tamba bola?
- Ndi nnyi we a vha a tshi toda u pfha nga ha vhege ya Kya?

Phindulo

- Mme vho vha vha tshi toda Kya a tshi baka.
- Sapho o vha a tshi toda Kya a tshi tamba bola.
- Makhulu vho vha vha tshi toda u pfha nga ha vhege ya Kya.

U tevhekana ha zwiitea

Mbudziso

- Ndi founu ya nnyi ye Kya a shumisa lwa u thoma, lwa vhuvhili na lwa u fhedzisela?

Phindulo

- Kya o shumisa founu ya Makhulu lwa u thoma.
- Kya o shumisa founu ya Mme lwa vhuvhili.
- Kya o shumisa founu ya Baba lwa vhuraru.

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

Kha vha pime vhukoni ha mugudi muṅwe na muṅwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
U topola muhumbulo muhulwane	U lwisana na u ṅea phindulo nthihi yo teaho hu si na thikhedzo ya mudededzi.	Mugudi u ṅea phindulo 1 yo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 2 dzo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 3 dzo teaho.
U humbula zwidodom-bedzwa	U lwisana na u ṅea phindulo nthihi yo teaho hu si na thikhedzo ya mudededzi.	Mugudi u ṅea phindulo 1 yo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 2 dzo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 3 dzo teaho.
U tevhokana ha zwiitea	U lwisana na u ṅea phindulo nthihi yo teaho hu si na thikhedzo ya mudededzi.	Mugudi u ṅea phindulo 1 yo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 2 dzo teaho.	Mugudi u ṅea phindulo 3 dzo teaho.

Foniki

U fhaṭa maipfhi a maḽedere a 3, 4 na 5 a tshi shumisa themba mvanganyi dzo funzwaho themo iyi.

- Kha Vhege dza 2–7 nga ḽavhuṭanu, vhagudi vha fhedza mushumo wa u Fhaṭa Ipfi une wa wanala kha Bugu ya u Vhala ya Thikho.
- Musi ngudo dza ḽavhuṭanu dzi tshi khunyelela, kha vha kuvhanganye bugu dza vhagudi vha tshi itela u vha linga.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
Tshivhalo tsha maipfhi o fhaṭiwaho nga ngona vhege inwe na inwe	Kha tshivhalo tshi re vhukati, mugudi u fhaṭa maipfhi a 0–3 vhege inwe na inwe.	Nga u angaredza, mugudi u fhaṭa maipfhi 4–6 vhege inwe na inwe.	Nga u angaredza, mugudi u fhaṭa maipfhi a 7–9 vhege inwe na inwe.	Nga u angaredza, mugudi u fhaṭa maipfhi a 10 kana u fhira vhege inwe na inwe.
U shumisa themba mvanganyi	Mugudi u iledza u fhaṭa maipfhi ane a katela themba mvanganyi.	Mugudi u na vhukoni ha u fhaṭa maipfhi ane a katela themba mvanganyi	Mugudi u na vhukoni havhuḽi kha u fhaṭa maipfhi ane a katela themba mvanganyi.	Mugudi u a konesa u fhaṭa maipfhi ane a katela themba mvanganyi.

U vhala

U vhalela nṱha zwi no bva buguni kha ḽeveḽe yawe.

U shumisa maipfi o ḽowealeaho, foniki, na zwikili zwa u sengulusa tshivhumbeo na zwi re ngomu ha maṅwalwa na u dikhouda.

U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhuḽinyanyuli.

Nyito

- Hezwi zwi nga itwa kha Vhege ya 7 kana Vhege ya 8.
- Nga tshifhinga tsha U vhala ha zwigwada hu na u sumbiwa nḽila kha vha vhidze muraḽo muṅwe na muṅwe wa tshigwada a ḽe a vha vhalele e eṱhe.
- Humbelani mugudi uri a vhale ḽiṅwalo ḽa Vhege ya 6 kana 7 ḽa ḽavhuṱanu ḽa 'Vhalani Nṱha' ḽine ḽa wanala kha Bugu ya u Vhala ya Thikho.

Kuitele

- Kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi uri vha ḽe vha vhalele vhone nṱha.
- Kha vha pime vhukoni ha mugudi muṅwe na muṅwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Zwikili wa u dikhouda	Mugudi u toda thikhedzo nnzhi i no bva kha mugudisi ya u vhala ipfhi line a sa li divhe. Mugudi u a kundelwa nga u pwasha maipfhi a bva madungo kana mibvumo.	Mugudi u a lingedza u shumisa foniki a tshi vhala maipfhi ane a sa a divhe fhedzi u toda thikhedzo ya mugudisi. Mugudi u a kona u pwasha maipfhi a bva madungo na mibvumo a tshi tikedzwa nga mugudisi.	Mugudi u shumisa foniki na vhubulamadungo kha u bula buledza maipfhi a sa divhei fhedzi tshiinwe tshifhinga u a toda thuso ya u vanganya mibvumo ya vhumba ipfhi.	Mugudi u shumisa foniki na vhubulamadungo (syllabification) kha u bula buledza maipfhi a sa divhei nahone u anzela u vanganya mibvumo ya vhumba ipfhi.
Maipfhi o dlowelwaho	Mugudi u a divha maipfhi o dowealeho matukutuku.	Mugudi u a divha manwe a maipfhi o dowealeho.	Mugudi u a divha maipfhi o dowealeho manzhi.	Mugudi u vhala vhunzhi ha maipfhi nga vhukoni.
U vhala nga u elela ho engedzedzeaho na vhudinyanyuli	Mugudi u anzela u vhala a tshi ita a tshi ima, u a pfhuka maipfhi na u vhala ipfhi nga lithihi nga lithihi. Mugudi ha thogomeli na luthihi zwa vhudinyanyuli.	Mugudi u a vhala vhunzhi ha manwalwa fhedzi u tou vhala ipfhi nga lithihi nga lithihi. Mugudi u a thogomelanyana zwa vhudinyanyuli.	Mugudi u a vhala vhunzhi ha manwalwa nga u elela hu na vhudinyanyuli fhalala na fhalala.	Mugudi u a vhala manwalwa othe nga u elela hu na vhudinyanyuli hu no vhonala.

U pfhesesa

- U fhindula mbudziso dza t^hhalutshedzo.
- U a bvumba.
- U rekhoda zwiwo nga thevhekano yone.
- U a humbulela.

Nyito

- Hezwi zwi nga itwa tshifhinga tshin^hwe na tshin^hwe u thoma kha Vhege ya 4 u swika kha Vhege ya 7.
- Kha vha shumise tshi^tori tsha Khuvhanganyo Ya Maⁿwalwa tsha vhege yo fhiraho.
- Kha vha dzudze kilasi i tokomelwe hu itwe mushumo wa u ⁿwala.
- Nga murahu, kha vha vhidze vhagudi nga muthihi nga muthihi vha ^de desikeni yavho vha lingiwe (u pimiwa ⁿdivho).
- Kha vha ri vhagudi vha fhindule mbudziso 1–2 dza luⁿwe na luⁿwe lwa tshaka dzi tevhelaho dza mbudziso dzi no kwama maⁿwalwa ayo:

Mbudziso dza t^hhalutshedzo (mbudziso t^hhalutshedzwa) dzi no kwama zwidodombedzwa

1. Nnyi...?
2. Mini...?
3. Lini...?
4. Hani...?
5. Ngafhi...?

U bvumba

1. Ni vhona u nga ho itea mini nga murahu/ tshi tevhelaho? Ngani?
2. Ni vhona u nga tshi^tori tshi ^do fhela hani? Ngani?

Thevhekano

1. Ho bvelela mini mathomoni a tshi^tori?
2. Ho bvelela mini magumoni a tshi^tori?
3. Ho bvelela mini nga murahu...?
4. Ho bvelela mini u thomani: ... kana...?

U humbulela

1. Ndi nga humbulela zwifhio nga ha... zwi tshi bva kha...?
2. Ni vhona u nga ...?
3. Ni vhona u nga ndi nga mini...?

Kha vha pime vhukoni ha mugudi muⁿwe na muⁿwe vha tshi shumisa rubiriki i tevhelaho.

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

RUBIRIKI	LEVELE YA 1	LEVELE YA 2	LEVELE YA 3	LEVELE YA 4
Mbudziso dza ṭhalutshedzo (mbudziso-ṭhalutshedzwa) dzi no kwama zwidodom-bedzwa	Mugudi u a konḡelwa nga u elelwa zwidodom-bedzwa zwifhio na zwifhio zwi no bva kha tshiṭori, naho a tshi khou sumbedzwa nḡila.	Mugudi u a kona u elelwa zwiṇwe zwa zwidodom-bedzwa zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa nḡilanyana.	Mugudi u a kona u elelwa vhunzhi ha zwidodom-bedzwa zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa nḡilanyana.	Mugudi u a kona u elelwa zwidodom-bedzwa zwoṭhe zwi no bva kha tshiṭori, hu na u sumbedzwa nḡila zwiṭukutuku.
U bvumba	Mugudi u a konḡelwa nga u bvumba lu no ṭanganedzea.	Mugudi u a kona u bvumba lu no ṭanganedzea fhedzi hu na thikhedzo ya mugudisi.	Mugudi u a kona u bvumba lu no ṭanganedzea fhedzi u a konḡelwa nga u imelela phindulo yawe.	Mugudi u a kona u bvumba lu sa vhudziwi nahone u a kona u imelela phindulo yawe.
Thevhekano	Mugudi u a konḡelwa nga u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa, naho a tshi khou tikedziwa.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa hu na u tikedziwa.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa fhedzi u a lenga.	Mugudi u a kona u tevhekanya zwiwo zwoṭhe nga ngona zwi no bva kha maṇwalwa fhedzi u a lenga.
U humbulela	Mugudi u a konḡelwa nga u humbulela malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu no ṭanganedzea malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu no ṭanganedzea malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu si na thikhedzo.	Mugudi u a kona u humbulela lu sa vhudziwi malugana na muanewa a no bva kha tshiṭori kana tshiwo, hu si na thikhedzo.

Muñwalo

U ñwala mañedere othe matuku na mahulwane nga mañwalo o gandiswaho nga vhudifulufheli na nga ndila yo teaho.

U shumisa zwikhala zwo teaho vhukati ha maipfhi

Nyito

- Kha vha zwi ite kha themo yotthe nga tshifhinga tsha ngudo dza Muñwalo.
- Kha vha shumise ngudo dze vha newa kha Pulane ya U funza ya NHLRP.
- Musi ngudo dzi vhukati, kha vha mone na kilasi vha sedze zwikili zwa muñwalo zwa vhagudi.
- Kha vha talukanye vhukoni ha mugudi muñwe na muñwe ha u vhumba mañedere nga ngona, a tshi langa saizi ya mañedere na u thalangana maipfhi, na u ñwala nga luvhilo lu no fusha.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
Kuvhumbelwe kwa mañedere	Mugudi u a konḁelwa nga u elelwa hune ḁedere ḁa thoma hone khathihi na mabuḁo aḁo. Vhunzhi ha mañedere ho vhumbiwa nga ndila i sa fushi kana ho khekhea.	Tshiñwe tshifhinga mugudi u a konḁelwa nga u elelwa hune ḁedere ḁa thoma hone khathihi na mabuḁo aḁo. Mañwe a mañedere o vhumbiwa nga ndila i sa fushi kana o khekhea.	Mugudi u a ḁivha nga ngona hune ḁedere ḁa thoma hone khathihi na mabuḁo aḁo. Mañedere o vhumbiwa nga ngona fhedzi u tea u thogomela u shumisa vhudele.	Mugudi u a ḁivha nga ngona hune ḁedere ḁa thoma hone khathihi na mabuḁo aḁo. Mañedere o vhumbiwa nga ngona nahone hu na vhudele.
Tshikhala vhukati ha maipfi	Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Tshiñwe tshifhinga, saizi na u thalangana ha maipfhi zwi ita zwi sa fani.	Kanzhi saizi na u thalangana ha maipfhi zwi anzela u fana.	Saizi na u thalangana ha maipfhi zwi vha zwi tshi fana tshifhinga tshothe.

U n̄wala

U n̄wala li n̄walo li t̄ahisaho vhuḍipfi sa garaṭa ya u livhuwa kana vhurifhi.

U n̄wala nganea ya ene muṇe ya phara nthihi (mafhungo 5) a tshi shumisa fureme ya u n̄wala.

Nyito ya 1

- Kha vha zwi ite nga tshifhinga tsha ngudo dza U n̄wala kha Vhege dza 4.
- Shumisani ngudo dzo ṇetshedzwaho kha Pulane U funza ya NHLRP uri vhagudi vha n̄walele khonani vhurifhi kana garaṭa ya poswo.
- Musi ngudo ya Ḳavhuṭanu i tshi fhela, kha vha kuvhanganye bugu dza vhagudi vha vha linge.
- Kha vha pime vhukoni ha vhagudi vha tshi shumisa rubiriki dzi tevhelaho.

Nyito ya 2

- Kha vha zwi ite nga tshifhinga tsha ngudo dza U n̄wala kha Vhege dza 5 kana 6.
- Shumisani ngudo dzo ṇetshedzwaho kha Pulane ya U funza ya NHLRP uri vhagudi vha n̄wale nganea ya phara nthihi vha tshi shumisa fureme ya u n̄wala.
- Musi ngudo ya Ḳavhuṭanu i tshi fhela, kha vha kuvhanganye bugu dza vhagudi vha vha linge.

GIREIDI YA 2 | MBEKANYAMUSHUMO YA U LINGA

RUBIRIKI	LEVEL E YA 1	LEVEL E YA 2	LEVEL E YA 3	LEVEL E YA 4
Zwa ene muṇe	Zwi a konḁa u pfhesesa muhumbulo wawe kana a si wawe – ho kopololwa muhumbulo wa mugudisi.	Zwi a leluwa u pfhesesa muhumbulo wawe nahone ndi wawe ene muṇe naho u tshi yelana na tsumbo ya mugudisi.	Muhumbulo ndi wawe nahone u bva kha ene muṇe.	Muhumbulo ndi wawe, u bva kha ene muṇe nahone u na vhutsila khawo.
Tshivhumbeo tsha mafhungo	Mugudi u ita vhukhakhi huraru na u fhira hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u ita vhukhakhi huvhili hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u ita vhukhakhi huthihi/vhuthi hu no kwama tshivhumbeo tsha mafhungo.	Mugudi u vhumba mafhungo oṭhe nga ngona.
Vhulapfhu	Vhurifhi na phara zwoṭhe ndi zwipfufhi vhukuma nahone a zwo ngo fhelela.	Vhurifhi kana phara ndi pfufhi kana a yo ngo fhelela.	Vhurifhi na phara zwoṭhe zwo fhelela fhedzi tshiṇwe tsha zwipiḁa ndi tshipfufhi nyana.	Vhurifhi na phara zwoṭhe zwo fhelela nahone zwi na vhulapfu ho teaho.
Ndongazwiga (Tholokanyazwiga)	Mugudi u a konḁelwa nga u shumisa maḁederedanzi na zwitopo nga ngona, naho hu na thikhedzo.	Mugudi u shumisa maḁederedanzi na zwitopo nga ngona, fhedzi u a konḁelwa nga u shumisa zwiṇwe zwiga zwa u tolokanya.	Mugudi u anzela u shumisa zwiga zwoṭhe zwa u tolokanya zwe a funzwa.	Tshifhinga tshoṭhe mugudi u a kona u shumisa nga ngona zwoṭhe zwa u tolokanya zwe a funzwa.
Kushumisele kwa maṭaluli	Mugudi u lwisana na u engedza maṭaluli kha mafhungo.	Mugudi tshiṇwe tshifhinga u engedza maṭaluli o teaho kha mafhungo.	Mugudi u engedza maṭaluli o teaho kha mafhungo sa zwine zwa ṭodea.	Mugudi u engedza maṭaluli a takadzaho kha mafhungo sa zwine zwa ṭodea.

GIREIDI YA 2 | A VEO

NHLRP U vhalala nga u Elela ha Ora^{la} (VEO)

Luambo: Tshivenda

Gireidi ya 2

Bambiri |a rekhodo |a VEO: U vhala maipfhi

[illegible]

[illegible]

